

Skandinaviskt värre i Door County

Om du någon gång mellanlandar i Chicago – gör då ett stopp, hyr en bil och kör till Door County, ett stycke naturskönt Landsbygdsamerika. Hit smiter Chicagoborna själva iväg från storstadsstressen.

TEXT & BILD: ANNA LENA STÅLNACKE OCH CLAES NERO

Det första mötet med Door County var tänkt som en kur mot hemlängtan. Jag (Anna Lena) var utbytsstudent i USA och bodde hos en familj i Wisconsin. En solig höstdag rullade Mum Allen och jag norrut bort från highways och Big Burgers, in på smala krokiga vägar kantade av silor och fruktodlingar, vindpinade stränder och småbåtshamnar.

Door County är en smal halvö på den västra sidan av Lake Michigan, en weekendpärla som amerikanerna har behållit för sig själva. Hit reser de för att titta på de vackra höstfärgerna. Eller på de blommande körsbärsträden om våren. För att segla, fiska eller kliva omkring i skogarna på snöskor – ett självklart alternativ till långskidor för amerikaner från Mellanvästern.

Nordmännens kultur lever kvar

Till Door County kom svenskar, norrmän och islänningar på 1800-talet och de skandinaviska traditionerna gör man stort väsen av.

Vi stannade bilen vid Al Johnson's Swedish restaurant i Sister Bay, för nu skulle min hemlängtan kureras med svenska pannkakor. Upp på restaurangtaget betade getterna.

"Som ni ser anstränger vi oss för att bevara det svenska lantliga arvet", förklarade servitrisen stolt och pekade på getterna.

"Ser det inte ut precis som hemma", kvittrade hon naturligtvis i nästa andetag.

Jag hummade något obegripligt på svenska. Sedan berättade servitrisen om diverse svenska

begivenheter i trakten, som festmiddagen scandinavisk fish boil och försommarens fyr bal. Jag försökte hålla masken men var snart avslöjad. Aldrig någonsin hade jag ätit scandinavisk fish boil hemma i mitt avlägsna land, inte heller hade jag tagit minsta lilla svängom på någon fyr bal. Var jag överhuvudtaget en riktig skandinav?

Servitrisen stirrade misstänksamt på mig, medan getterna bråkade och pannkakorna blev klara. De var goda och uppuffade med bakpulver på amerikanskt vis. 20 år senare återvänder vi. Åker förbi plakat ute på åkrarna där man uppmanas att välja Bob Olsen till sheriff och ortsskyltar där det står "Mishicot, population 1 296". Mishicot betyder "håriga benet" på de lokala indianernas språk.

Det har blivit tätare mellan keramikverkstäderna, gallerierna och antikbodarna, ett säkert tecken på att turismen ökar. Likaså är golfbanorna och bed & breakfast-ställena fler. Ett av dem heter Villa Villekulla.

Annars är det mesta sig likt. Getter betar fortfarande på Al Johnson's tak och servitriserna har fått nya svenska folkråker uppsydda. Dråkrerna är visserligen misstänkt lika dirndl-klänningar från Tyrolen, med urringningar så generösa att det kan få oväntade följder om servitriserna lutar sig för långt framåt när de serverar Gevaliakoffet. Men vad gör väl det?

Fyr bal med vikingaskepp

Det är rörande att se hur stolt Door County-borna värder och brukar sitt kulturella arv. Men gamla mormorsmödrars berättelser förändras med tiden, när de vandrar genom generationerna. Det är kanske inte så konstigt att midsommarfirandet har blivit fyr bal, en tillställning med allsång, autentiskt vikingaskepp (näja, någon sorts öppen, flytande farkost) och regatta. Lamadjur från en isländsk bondgård på närliggande ön Washington Island har fraktats över med färjan för att delta i festen.

Det man som besökare hittar i Door County är ett stycke osofistikerat bonnaland, långt från storstäder och mer kända turisttrutter, inte alls likt de USA-bilder som Hollywood och nyhetsredaktionerna serverar oss. Här finns inte ens de stora hamburgerkedjorna. I Sturgeon Bay, den största staden som inte alls är stor men däremot porten till Door County, ligger den sista McDonald's. Sedan är det finito, längre uppåt halvön är det rejäl mat som gäller.

Bor man på bed & breakfast serveras man hembakade blåbärsmuffins och pannkakor med lönnsirap till frukost. Skulle man längta efter Swedish yellow pea soup eller smorgasboard är det ingen omöjlighet. Annars är fisk stommen i Door County-köket och varje kökschefs stolthet är Scandinavian fish boil, en nemang snarare än en maträtt, som lockar gästerna väga ifrån.

Äsikterna går isär om hur en perfekt fish boil tillredas, men i huvudsak handlar det om att koka massor av vatten, slänga i en näve salt och potatisar. Så småningom tillförs några lök och sist den pinfärska fisken. Över maten hälls slut massor av skirat smör, absolut inte smör som är det hela.

På restaurangernas speciella fish boil-kvällar gör man show av matlagningen. Fisken tillagas över öppen eld och som pampig avslutning får grytan koka över, inför de väntande gästerna som sitter utomhus, oftast med utsikt över Lake Michigan.

Våra efterforskningar om fiskgrytans ursprung lär oss att så här brukade Door Countys många fiskare laga till sin egen lunch ute på båtarna. Snart plockades rätten upp av kyrkorna i trakten. Småstadsamerikaner besöker kyrkan inte bara för gudstjänst utan lika gärna för att ha fest där. Då passade det bra med en maträtt som utan större arbetsinsats kunde tillagas i stora mängder åt gången. Många av Door County's kyrkor är skandinaviska, därav namnet Scandinavian fish boil.

Kyrkorna välkomnar

Pågår det något evenemang i någon av de små kyrkorna, är det absolut värt att stanna till. Man är aldrig ovälkommen. Kanske tävas det om vackraste lapptäck-et. Eller godaste körsbärspajen.

Door County är berömt för sina körsbär, här skördas ungefär 3 miljoner kilo om året. Under juli och augusti säljs körsbär överallt längs de krokiga vägarna. Många av bondgårdarna har gårdsförsäljning av sylt, saft, torrade körsbär, traktens eget dessertvin och liknande.

Beställer man körsbärspaj till efterrätt, och det bör man inte missa, är portionen stor som en pizza och vidunderligt god. Knepet för att riktigt njuta av den är att skipa förrätten. Och varmrätten.

Bortsett från körsbärspajen är Door County befriande fritt från måsten, så man kan gott unna sig att i lugn och ro köra vilse.

Att ta sig dit

Egen bil krävs. Från Chicago är det 36 mil och från Milwaukee 24 mil till Door County. Från Chicago tar man väg I-94 norrut, förbi Milwaukee och sedan Hwy 42 mot Sturgeon Bay. Närmaste flygplats som trafikeras av de större inrikesbolagen ligger i Green Bay.



På Al Johnson's Swedish restaurant i Sister Bay går servitriserna klädda i lätt tyrolerinspirationerade klänningar. Måhända en avlägsen släkting till Karl-Oskar och Kristina.

